

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitæte, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

Quid sit Vsura, paragraph. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

activos; frumentum regulariter deteriorationem nequaquam patitur, ergo iuste ei satisfit per novam sequentis recollectionis. Denique communiter plus valet mensura frumenti hyeme, quam messis tempore; & frumentum novae messis magis crescit, quam frumentum habitum hyeme, ergo iuste compensatur pretium cum incremento &c.

f. *Ang. l. c. n. 74. Nav. l. c. num. 22. l. Medin. Salon Silvest. alij, quis citat. Berth. à S. Fausto, in speculo d. 16. q. 57.*

§. II.
Quid sit usura?

1. **E**st a lucrum quaesitum ex mutuo, vi mutui.

a. *Innoc. de usur. c. 3. & passim.*

2. Dicitur primò (lucrum) usura enim est, quando quid pretio aestimabile accipitur supra sortem, id est, supra id, quod mutuo datum est, sive id sit pecunia sive aliud, quo gravetur mutuarius.

3. Dicitur secundò (quaesitum) si ve mente, vocaturque usura mentalis; sive inito pacto expresso, appellaturque usura realis.

4. Dicitur tertio, (ex mutuo) si ve expresso, sive tacito, seu palliato: si enim fingendo venditionem v. g. exposcis lucrum supra sortem, mutuum erit palliatum.

5. Dicitur quarto, (vi mutui) & in hoc consistit ultima essentialis differentia usurae: si quid enim ex mutuo lucraris, non ex vi ipsius, id est, non tanquam ex iustitia debitum ex mutuo, sed ex alio capite v. g. ex damno

emergente, ex gratitudine, ex benevolentia, usura non est, ne mentalis quidem, quantum vis. b. nisi hoc lucrum gratitudinis v. g. expectares, non mutuares; quia non expectas ex vi mutui, nec tamquam debitum ex iustitia. Rursus (ex vi mutui) sive principaliter, sive minus principaliter. Si enim principaliter intendas amicitiam, & minus principaliter lucrum ex vi mutui, usurarius c. eris. Ratio est, quia, quando obiectum est ex se malum, semper est peccatum, illud etiam minus principaliter velle, ut si iudex principaliter damnaret reum ob iustitiam, minus principaliter ob inimicitiam, utique peccaret, quia damnare reum ob inimicitiam, semper est obiectum malum. Ita in casu nostro &c.

b. *Caiet. v. usura c. 4. & 22. q. 78. art. 1. c. Val. l. 3. d. 5. q. 71. p. 1.*

Gratitudo ex mutuo.

6. Ex dictis collige primò, licitum per se d. & speculativè esse, mutuantem, etiam antequam mutuet, rogare, vel excitare mutuatarium, immo, & cum illo pacisci, ut aliquid supra sortem impertiatur, ex mera liberalitate, & verè voluntariè, quia sic nihil expectatur ex vi mutui.

d. *Molin. d. 205.*

7. Dixi tamen (verè voluntariè) nam si mutuans est nimis importunus, vel exprobans ingratitude, vel quid simile, tunc mutuatarium nō daret gratis, sed ad redimendā vexationē, & ex timore, ne denuo mutuū nō obtineat, vel obtineat difficulter. Signa voluntariae traditionis vide infra §. 7. n. 4.

LII 2

8. Dixi

8. Dixi iterum (ex mera liberalitate) nam proh quam periculosum est, ne, si hæc petitio vel pactum sit ante mutuum, degeneret in obligationem! nam propterea dictum modo est (per se, & speculatiue) in praxi enim omnino explodendum est ejusmodi pactum, vel præcedens petitio, quamvis signis & imperfectis verbis insinuata; quia hæc in praxi notant obligationem &c. Quod si in eas pactum obligans mutuatarium, ut omnino det aliquid ex gratitudine, clara est usura, quia clare superaddis obligationem; & merito Valentia f. docet, esse illicitum, in mutuo petere, quasi ex iustitia, amorem & benevolentiam, quia ex mutuo non debetur amor, nisi ex debito moralis & libero, non ex obligatione; multo igitur magis erit usura, mutuare cum pacto, ut mutuarius frequentet tuum molendinum, ut emat à tali officina merces, &c. quia hæc essent gratamina supra sortem.

e Laym. l. 4. tr. 10. de Simenia. c. ult. §. n. 2. & 9. f. Val. t. 3. d. 4. q. 27. p. 2.

Mutuare cum pacto, ut fiat, quod debetur ex charitate.

9. Colligo secundo, an liceat pacisci, ut mutuarius soluat, seu faciat, quod debet ex charitate. Medicus v. g. ex charitate debet mederi pauperi infirmo, si non sit alius, qui medeatur; Medico igitur huic licitè possumus dare mutuum, ea lege, ut ultra sortem ei pauperi opem ferat? respondeo, licitè ex Molina, g. illicitè & injustè ex Navarra h. Ratio huius est, quia sic adderemus onus ex iustitia,

cum antea solum fuerit ex charitate; ratio Molinae est, quia cum medicus absolute mederi debeat, non iudicatur moraliter superadditum ipsi esse onus novum. Vtrumque probabile.

g. Molin. d. 509. Caramuel. lib. 2. Theo. mor. n. 736. h. Navarra. lib. 3. c. 2. n. 351.

Mutuare cum pacto, ut fiat, quod debetur ex iustitia; ubi

An liceat Christiano, dare Turcis ad usuram?

10. Sed quid, si pactum sit, ut fiat id, quod ex iustitia quis debet? debet v. g. Petrus tibi 50. potestne illi mutuare alia 50. cum pacto, ut soluat centum? respondeo, posse: quia tunc non petis illa 50. ex vi mutui, sed ex vi iustitiæ, ante mutuum; hinc addit Navarra l. te posse mutuare cum usura ei, cum quo bellum iustum geris; sicut enim vi & bello illum spoliare potes, ita & usuris.

i Mol. ib. Dicast. l. 2. de iust. tr. 10. d. 2. dn. 3. n. 82. l. Navarra. ib. n. 146.

11. Quædam matrona subministrabat hic Panormi pecuniam cum usura Turcæ cuidam, prætextu, quod in Turcas nos iustum bellum habemus, ut illi nescio quis Confessarius posse insinuaverat. Profecto si Confessarius indoctus fuit, errasse mirum non est: si doctus, Navarra dictum debuit expendere, qui de hostibus loquitur, quos mutuarius spoliare potest, non verò de his Turcis inter Christianos, in quos nullum

nullum bellum justum habemus, cum
pertineant, dum sunt captivi, ad com-
munitatem nostram, non vero ad com-
munitatem Turcarum. Potest *mm*
quidem captivus Christianus à Turca
suo Domino aliquid furtim accipere in
compensationem sui famulatus, adem-
ptæque libertatis, & valde *m* probabi-
liter, non aliquid solum, sed quidquid
potuerit, idque ob præsumptam prin-
cipis voluntatem, cuius est, hostes hos
communes debellare, & spoliare; qui
mavult, ea Turcarum bona, ad quæ di-
ctus princeps jus habet, esse apud Chri-
stianum, quàm apud Turcam inimi-
cum: quare ex hoc titulo quilibet
Christianus, etiam non servus, poterit
ibi apud Turcas existens (præscinden-
do ab alio inconvenienti) vsuris eos
spoliare. At verò quoad Turcas apud
nos conviventes, sicuti nec causa
libertatis, nec causa præsumptæ
principis voluntatis, ab ijs aliquid
surripere potest, unde te prin-
ceps, ut furem puniret, si quid illis au-
ferres, ita nec poteris vsuris, vel
quibuscumque fictis contractibus rei
familiaris detrimentum iisdem af-
ferre.

mm Filliac. Caiet. Azor, apud
Dian. p. 7. tract. 7. resol. 11. *m* Mo-
lin. Less. Machad. quos citat sequiturque
ibid. Diana & alij p. 5. t. 13.

*Mutuare cum pacto aliquid facien-
di &c.*

12. Colligo tertio, an hic contra-
ctus sit licitus? do tibi mutuum sub
onere, quod justo pretio colas meos
agros. Scotus enim, & alij apud Dica-

stillum *n* approbant hunc contra-
ctum, probantque communi praxi, qua
Domini dant mutuas pecunias rusticis
hyeme, cum pacto, ut agros ipsorum
Dominorum colant: sed profecto non
video, qua ratione liberari id possit
(si aliud non addas) ab vsura: jam
enim aliud gravamen præter sortem
adijctis; liberari igitur debet o solum
ex compensatione gravaminum. Do-
minus enim priuat se sua pecunia, &
subit gravamina duo: primo, ut non
reperat pecuniam ante tempus, quo
agri solent coli, etiam si indigeat: se-
cundo, ut non admittat alios rusticos,
quos posset, ad agros colendos: adde &
tertium, quo se obligat Dominus ad
dandum reliquum pecuniæ, & ad il-
lam pecuniam inveniendam, si fortè ea
careat, ne scilicet defraudet rusticum
promissione. Si ergo Dominus hæc
gravamina subit, non erit injustitia, ad
illud onus colendi agros rusticum ob-
ligare.

n Dicast. l. 2. tr. 10. d. 2. num. 120.
o Caram. l. 2. Theol. mor. n. 748.

*De intentione lucri supra sortem, ex par-
te unius tantum ex contrahen-
tibus.*

13. Si tum mutuans, tum mutua-
tarius intendat dare & recipere dictum
lucrum ex vi justitiæ, utrosque peccare;
si verò ex alio titulo, neutrum delin-
quere, jam patet ex dictis. At insur-
gunt adhuc duæ difficultates.

Altera: si mutuarius det tanquam
ex justitia, mutuans tamen verè &
sine dolo ignorans, talem dantis ani-
mum, accipiat, tanquam traditum ex
liberali-

liberalitate, vel contra, si mutuarius det ex liberalitate, sed mutuans illius animi nescius; accipiat tamquam ex iustitia, quid in conscientia sentiendum?

14. Respondeo ad prius: mutuans ex illa ignorantia, nequaquam peccavit, nec eadem durante, lucrum acceptum restituere debet: at si resciat, statim debet restituere. Ratio est, quia cessante ignorantia, cessat bona fides, & consequenter, cum non adsit titulus iustus, succedit onus restituendi. Quod si inveniatur illud expendisse, restituat *p* id, in quo factus est ditior; nam si in nullo factus est ditior, ad nihil tenebitur, quia totum bona fide consumpsit. Respondeo ad posterius: mutuans, licet ad nihil teneatur ex re accepta, quia verè adest iustus titulus retinendi, quia est donatio liberalis; at quia illud ignorat, peccat conscientia erronea, eademque persistente, obligabitur ex eadem ad restitutionem; verum si veritatem cognoscat, & retinere poterit, & repetere, si dedit; quod si expendit, bene fuisse expensum, poterit item reputare: sicuti si furatus sis librum, quem deinde cognoscis esse tuum, tuus erit; acceptio enim illa fuit solum formaliter injusta, non vero materialiter, quod requiritur, ad pariendam veram obligationem restituendi.

p Molin. d. 306. Less. 2. c. 20. n. 4.

15. Altera difficultas; si mutuator dubitet negativè, an mutuarius lucrum dederit supra sortem liberaliter, an ex vi mutui, tenebitur ad restitutionem? respondeo, tenebitur *q*, quia in dubio potius est ius innocen-

tis & Domini, rem suam certo possidentis; nam, tamen si supponamus, lucrum jam esse in manu mutuantis, tamen hæc possessio est materialis, seu ut vocamus, naturalis; siquidem possessio civilis & vera est apud mutuarium, donec constet de vero titulo translationis dominij.

q Med. de usur. q. 3. c. 3.

16. Signa autem *c*, quod liberaliter & verè gratis aliquid donetur, vel donatum fuerit, sunt: si mutuans reddat lucrum acceptum, & mutuarius nihilominus sponte iterum donet: si idem mutuarius sit dives, liberalis, & magnificus: si in dando lucrum, non præferat tristitiam vel molestiam, præsertim quando idem mutuarius non sperat iterum ab eodem mutuante simile mutuum; contra, si mutuarius sit pauper, si parcus, si avarus, si molestiam præferat, si conqueratur cum amicis de iactura dati lucri, si sint conjecturæ, ipsum moveri ad dandum lucrum, ne iterum petendo mutuum repellatur &c. erunt non vulgaria indicia involuntarij.

e l. Dicast. l. 2. tr. 20. d. 2. dub. 13. facit huc, quod dixi sup. tr. 2. c. 9. §. 2. n. 35.

§. III.

An ratione damni emergentis vel lucri cessantis liceat quid accipere supra sortem?

Q Vandoquidem licere, jam supponimus a fere omnes, conditiones solum requisitas affirmamus.

a Molin. d. 315. Less. l. 2. c. 20. Bon. Tres. con-